

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 05-01-2022 r.

Marcin Wiącek

II.511.297.2021.MT

Pan

Zbigniew Ziobro

**Minister Sprawiedliwości – Prokurator Generalny
ePUAP**

Dot. DFS-VI.053.1.2021

Wielce Szanowny Panie Ministrze,

w związku z wpływającymi do mojego Biura wnioskami obywateli odnoszącymi się m.in. do kryteriów udzielania indywidualnego wsparcia ze środków Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej – Funduszu Sprawiedliwości, pragnę uprzejmie zwrócić uwagę Pana Ministra na dostrzeżony w toku badania takich spraw możliwy problem natury legislacyjnej i konstytucyjnej, związany z faktycznie występującym kryterium temporalnym warunkującym udzielenie pomocy z Funduszu.

Nadmieniam, że Zespół Prawa Karnego mojego Biura prowadził już w tej sprawie korespondencję z Departamentem Funduszu Sprawiedliwości Ministerstwa Sprawiedliwości. Wpłynęła odpowiedź¹, w której wskazano, że kryterium temporalne przyznawania pomocy ze środków Funduszu, wynika wprost z brzmienia przepisu § 12 ust. 3 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 września 2017 r., w sprawie Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej – Funduszu Sprawiedliwości².

Należy jednak zważyć, że treść ww. przepisu, tj.: Ogłoszenie o konkursie ofert może zawierać dodatkowo: informację o okresie, w którym zostało popełnione przestępstwo lub

¹ Pismo z dnia 21 maja 2021 r., sygn. DFS-VI.053.1.2021.

² Tj. Dz. U. 2019, poz. 683, dalej jako: „rozporządzenie o Funduszu Sprawiedliwości”.

wystąpił jego skutek, które mogą być podstawą do udzielenia pomocy z Funduszu Sprawiedliwości – w istocie wydaje się budzić uzasadnione zastrzeżenia, jeśli odczytać ją przez pryzmat statuowanej art. 32 Konstytucji RP zasady równości.

Wychodząc z założenia, że „ogłoszenie o konkursie ofert” nie jest żadnym z wymienionych w art. 87 ust. 1 i 2 Konstytucji RP źródeł powszechnie obowiązującego prawa, wprowadzenie na jego podstawie „niestałego”³, dyspozytywnego i niczym nie warunkowanego⁴ kryterium temporalnego dla rozróżnienia sytuacji podmiotów podobnych może nasuwać wątpliwości.

Cechą relewantną dla udzielenia pomocy zgodnie z celami Funduszu Sprawiedliwości jest niewątpliwie sam fakt bycia ofiarą przestępstwa⁵, a data nabycia takiego statusu, po właściwym uzasadnieniu jej przyjęcia, mogłaby być jedynie stałym i istotnym kryterium różnicującym ujętym w przepisie rangi ustawowej. Samo różnicowanie podmiotów prawa jest dopuszczalne na gruncie zasady równości, jeżeli służy realizacji zasady sprawiedliwości społecznej⁶.

Przenosząc powyższe na grunt wyrażanych wątpliwości, skonstatować można, że o ile choćby w świetle zdolności finansowych Funduszu Sprawiedliwości przyjęcie kryterium czasowego różnicowania sytuacji podmiotów podobnych jawi się możliwym do uzasadnienia, to przekazanie kompetencji do dokonywania takich rozróżnień bez wyraźnej podstawy ustawowej „autorowi ogłoszenia o konkursie ofert” nie wydaje się spełniać standardów demokratycznego państwa prawnego.

Autor ogłoszenia, a zatem Dysponent Funduszu Sprawiedliwości, nie może zostać uznany za prawodawcę (pomimo w istocie pełnienia tej funkcji przez Ministra Sprawiedliwości), albowiem ogłoszenie nie jest aktem prawa, a jedynie techniczną realizacją przepisu zawartego w akcie prawnym rangi podustawowej oraz wyrazem aktualnej woli autora ogłoszenia. Wyrażam przekonanie, że obecnie ani ustawa z dnia 6

³ Każde kolejne ogłoszenie może przewidywać inny okres, w którym zostało popełnione przestępstwo lub wystąpił jego skutek, będący podstawą udzielenia pomocy z FS lub odmowy jej udzielenia.

⁴ Przepis przewiduje, że ogłoszenie jedynie „może” zawierać informację o okresie, a zatem nie musi. W przypadku, gdy ogłoszenie zawiera wskazanie o okresie, brak jest podstawy w ustawie, ani w samym nawet rozporządzeniu, aby je wskazywać jako konkretną „datę od ...”, lub na konkretny przedział czasowy „od - do”. W przypadku, gdy ogłoszenie jednak nie zawiera wskazania okresu, to skutki takiej regulacji rozciągają się na wszystkie przypadki przestępstw i ich skutków, nawet mimo popełnienia przestępstw i wystąpienia skutków bardzo dawno temu. Wymienione w art. 43 § 8 k.k.w. formy pomocy mogą być wtedy stosowane lub odmawiane w sposób arbitralny.

⁵ Ewentualnie: osobą najbliższą dla ofiary (art. 43 § 8 k.k.w.), lub świadkiem przestępstwa (art. 43 § 2 k.k.w.).

⁶ Wyrok TK z dnia 6 maja 1998 r., sygn. akt K 37/97.

czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy⁷, ani nawet rozporządzenie o Funduszu Sprawiedliwości nie daje upoważnienia do regulowania w ogłoszeniu tak ważnej kwestii, jaką jest zróżnicowanie sytuacji podmiotów podobnych w oparciu o kryterium czasowe.

Wprowadzenie kryterium temporalnego nie jest jednym z elementów określania „trybu przeprowadzania konkursu ofert, kryteriów oceny oferty”, które to, na mocy art. 43 § 19 pkt 3 k.k.w., pozostają w gestii Pana Ministra, jako Dysponenta Funduszu.

Pragnę podkreślić, że nie jest moją intencją kwestionowanie samej dopuszczalności wprowadzenia rozróżnień ze względu na czas, w którym przestępstwo popełniono lub jego skutek nastąpił, niemniej jednak nie powinno to następować dopiero w ogłoszeniu o konkursie ofert. Jak się wydaje, zawarcie takiej klauzuli nie jest możliwe nawet w treści rozporządzenia, gdyż delegacja ustawowa nie określa takiego uprawnienia. Tym samym, wprowadzenie temporalnego kryterium różnicującego sytuację podmiotów podobnych powinno mieć miejsce w regulacji rangi ustawowej⁸, albowiem Fundusz Sprawiedliwości jest statuowany ustawą i nakierowany na udzielanie pomocy przez Państwo (i z jego środków), a nadto przyznaje jednostkom konkretne prawa definiowane przeznaczeniem środków Funduszu Sprawiedliwości (art. 43 § 8 k.k.w.).

Zwracam się zatem z uprzejmą prośbą o rozważenie zainicjowania przez Pana Ministra - w przypadku uznania, że ograniczenie dostępu do świadczeń z Funduszu Sprawiedliwości w oparciu o kryterium temporalne jest zasadne - inicjatywy legislacyjnej zmierzającej do wprowadzenia stosownej podstawy ustawowej.

Będę wdzięczny za poinformowanie mnie o decyzji Pana Ministra podjętej w przedstawionej materii.

Z wyrazami szacunku,

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/

⁷ Dz. U. z 2021 r., poz. 53, dalej: „k.k.w.”.

⁸ Analogicznie jak ma to miejsce np. w przypadku art. 23 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych czynów zabronionych (Dz. U. z 2016 r., poz. 625).